

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ»**

міног/вибіркова
для підготовки здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти
ступінь вищої освіти - магістр
галузь знань (08) «Право»
за спеціальністю (081) «Право»
освітньо-професійна програма ВКЗО 02
за денною формою навчання
мова навчання – українська
форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2021 рік

Розробники:

Наталія БІЛЯНСЬКА – професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент;

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
Протокол від 16.07.2021 року, №23

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
полковник поліції

Валентина МИРОНЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 24.09.2021 року, № 2.

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРІВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібно підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРІВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібно підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРІВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібно підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Валентина МИРОНЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРІВ

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні принципи, доктринальні засади, правові джерела, окремі поняття, терміни, визначення, дефініції, юридичні категорії інституту цивільно-правової відповідальності, особливості вирішення основних конструкційно-догматичних проблем цивільно-правової відповідальності, які зберігають своє науково-практичне значення під час аналізу та розробки сучасного праворозуміння.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні аспекти цивільно-правової відповідальності» є поглиблене вивчення інституту відповідальності, ознайомлення з актуальними проблемами цивільно-правової відповідальності, формування у майбутніх фахівців певних юридичних знань, наукового світогляду та правової культури.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні аспекти цивільно-правової відповідальності» є формування у здобувачів вищої освіти системи науково-теоретичних та практичних знань щодо цивільно-правової відповідальності, визначення та розкриття актуальних проблем цивільно-правової відповідальності; поваги до законів, їх додержання та виконання в практичній діяльності.

Пререквізити:

сучасні інформаційні технології в юридичній діяльності; право Європейського Союзу; юридична компаративістика; правові інструменти альтернативного вирішення спорів; приватне право: практика тлумачення і застосування.

Постреквізити:

нормотворча діяльність; проблеми регулювання трудових правовідносин; актуальні проблеми міжнародного приватного права; актуальні проблеми застосування сімейного законодавства; судова експертиза документів; сучасні аспекти цивільного права і процесу; особливості розгляду окремих категорій цивільних справ; сучасні аспекти права соціального забезпечення; актуальні проблеми авторського права; виконавче провадження в цивільному процесі; сучасні аспекти спадкового права; актуальні проблеми міжнародного приватного права.

Компетентності відповідно до другого рівня вищої освіти ступеня магістр зі спеціальності 081 «Право»

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права
Загальні компетентності	ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	ФК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності. ФК5. Здатність використовувати сучасні правові

	доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції. ФК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію. ФК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні. ФК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів. ФК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування. ФК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів. ФК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією. ФК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини. ФК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Здобувачі другого рівня вищої освіти ступеня магістр зі спеціальності 081

«Право» повинні продемонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- поняття та зміст основних цивільно-правових категорій;
- джерела правового регулювання;
- поняття та способи захисту суб'єктивних цивільних прав;
- поняття, умови, види, форми цивільно-правової відповідальності;
- підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності;
- особливості цивільно-правової відповідальності в договірних та деліктних відносинах;
- зміст норм цивільного законодавства;
- стан науково-теоретичного дослідження проблематики цивільно-правової відповідальності.

вміти:

- використовувати норми цивільного законодавства, правильно їх тлумачити та застосовувати для вирішення конкретних життєвих ситуацій;
- аналізувати відносини, що складають суть справи;
- приймати обґрунтовані рішення відповідно до норм чинного законодавства.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання (д/б та ксф)	
	Рік підготовки	
	I	
Загальна кількість годин – 90	Семестр	
	2	
	Лекції	
	8 год.	
	Семінарські	
	10 год.	
	Практичні	
	12 год.	
	Самостійна робота	
	60 год.	
	Вид контролю	
	залік	

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	всього	у тому числі			
		л	сем.	п	с. р.
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Загальні положення цивільно-правової відповідальності	14	2	2		10
Тема 2. Проблемні аспекти переддоговірної відповідальності в цивільному праві	12		2		10
Тема 3. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо передачі майна у власність та тимчасове користування	18	2	2	4	10
Тема 4. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо виконання робіт та надання послуг	18	2	2	4	10
Тема 5. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо здійснення кредитно-розрахункових відносин	12			2	10
Тема 6. Цивільно-правова відповідальність в недоговірних зобов'язаннях	16	2	2	2	10
	Залік				
Усього годин	90	8	10	12	60

4. Плани семінарських та практичних занять

4.1. Плани семінарських занять

Тема 1. Загальні положення цивільно-правової відповідальності

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття цивільно-правової відповідальності. Проблеми її визначення.
2. Види цивільно-правової відповідальності.
3. Умови цивільно-правової відповідальності.
4. Проблемні аспекти визначення причинного зв'язку в цивільному праві.
5. Проблеми відповідальності "без вини".
6. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Тема 2. Проблемні аспекти переддоговірної відповідальності в цивільному праві

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Сутність переддоговірних відносин.
2. Види переддоговірних порушень.
3. Особливості відповідальності за переддоговірні порушення.

Тема 3. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо передачі майна у власність та тимчасове користування

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Теоретичні основи відповідальності за порушення договору в цивільному праві України: проблеми та основні концепції.
2. Порушення договору як підстава відповідальності.
3. Форми відповідальності сторін договірної зобов'язання.
4. Відповідальність суб'єкта підприємницької діяльності за порушення договірних зобов'язань: проблемні аспекти.
5. Цивільно-правова відповідальність в договорах про передачу майна у власність.
6. Цивільно-правова відповідальність в договорах про передачу майна у тимчасове користування.

Тема 4. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо виконання робіт та надання послуг

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Види договорів про виконання робіт.
2. Відповідальність сторін за договором підряду.
3. Договір побутового підряду. Відповідальність сторін.
4. Порядок прийняття об'єкта будівництва. Відповідальність сторін за договором будівельного підряду.

5. Види договорів про надання послуг.
6. Відповідальність сторін за договором про перевезення вантажів.
7. Відповідальність зберігача за договором зберігання.
8. Відповідальність поклажодавця за договором зберігання.
9. Правові наслідки порушення договору страхування. Відмова від здійснення страхових виплат.

Тема 6. Цивільно-правова відповідальність в недоговірних зобов'язаннях

Навчальний час – 2 год.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та особливості деліктної відповідальності.
2. Відмінності між договірною та деліктною відповідальністю.
3. Система деліктних зобов'язань.
4. Відшкодування шкоди, завданої правоохоронними та судовими органами: проблеми правового регулювання.
5. Особливості відшкодування шкоди, завданої особами з дефектами волі.
6. Особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
7. Відшкодування моральної шкоди: проблеми теорії та практики.
8. Особливості відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи.
9. Особливості відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
10. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

4.2. Плани практичних занять

Загальні методичні поради:

Здобувачам вищої освіти в робочих зошитах пропонується розглянути та вирішити практичні ситуації та виконати завдання. Оформлення повинно містити розгорнуту обґрунтовану відповідь з обов'язковим посиланням на нормативно-правові джерела.

Перевіряється викладачем під час проведення практичних занять.

Тема 3. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо передачі майна у власність та тимчасове користування

Навчальний час – 4 год.

Практична ситуація 1.

Іваненко придбав 10 березня у приватному магазині костюм, сірий плащ, два альбоми з репродукціями Ермітажу, парфуми "Перголез". Пізніше він з'ясував, що в піджаку рукава різної ширини, плащ не пасує до костюму, в одному з альбомів друкарський брак, а дружина від подарованих парфумів відмовилася.

22 березня Іваненко звернувся до магазину з проханням повернути гроші за костюм та альбоми, обміняти плащ на плащ чорного кольору, а парфуми "Перголез" – на "Шанель № 5", з відповідним перерахунком.

Адміністрація магазину пояснила, що магазин приватний, тому продані товари обміну і поверненню не підлягають, і нагадала, що про це покупця попереджали. Іваненку було відмовлено у задоволенні вимог і, як виняток, в магазині погодилися обміняти лише неякісний костюм.

Дайте роз'яснення.

Практична ситуація 2.

Гульченков пообіцяв своєму онуку Максиму, що купить йому будь-який вітчизняний автомобіль на вибір після закінчення останнім навчання в інституті. На підтвердження своєї обіцянки Гульченков склав письмове зобов'язання. Через рік Гульченков помер.

Після закінчення інституту Максим зажадав від Володькова – єдиного спадкоємця Гульченкова, зазначеного в заповіті, подарувати йому автомобіль “Славута” або виплатити його вартість грошима. Одержавши відмову, Максим звернувся до суду.

Вирішіть справу.

Практична ситуація 3.

Косенков подарував своєму родичу Іванову дорогий швейцарський годинник. Незабаром відносини між ними різко погіршилися. Під час чергової сварки Іванов серйозно образив Косенкова, а також наніс тілесні ушкодження водію останнього, за що був засуджений до позбавлення волі.

Під час відсутності Іванова Косенков забрав у нього з будинку годинник, заявивши, що відмовляється від виконання договору дарування. Дружина Іванова звернулася до суду з вимогою повернути їй подарунок.

Вирішіть справу.

Практична ситуація 4.

Генерал у відставці Акуленко подарував половину книг своєї військово-історичної бібліотеки артилерійському полку, в якому колись починав службу, з умовою, що ці книги будуть використовуватися солдатами полку для підвищення освітнього рівня. Інші книги він подарував офіцерам полку, обумовивши при цьому, що книги також мають використовуватися ними із суспільно корисною метою.

Через п'ять років Акуленко відшукав сліди своєї цінної бібліотеки. Виявилось, що книги генерала із полкової бібліотеки знаходяться в музеї одного з військових училищ, а книги, подаровані однополчанам Акуленка, вивезені ними із полку після їх звільнення зі служби. Генерал пред'явив вимогу повернути всі книги до полкової бібліотеки.

Вирішіть справу.

Практична ситуація 5.

За договором найму Лесков передав Суркову на три роки гараж. За погодженням із Лесковим Сурков обклав гараж цеглою, провів світло, воду. Через рік Лесков продав гараж Балаганову, який зажадав, щоб Сурков терміново звільнив гараж. Наймач звільнити гараж відмовився і, в свою чергу, зажадав від Балаганова відшкодування витрат, пов'язаних із переобладнанням. Цю вимогу Балаганов відхилив, посилаючись на те, що згоди на переобладнання він не давав.

Як вирішити справу?

Практична ситуація 6.

Федоров передав у користування Корчагіну рояль строком на десять років на таких умовах: рояль буде залишатись дома у Федорова, а Корчагін має право щочетверга о 16 годині приходити до Федорова грати на роялі протягом двох годин. При цьому як плату за користування було визначено торт, який Корчагін повинен був кожного разу приносити із собою. Відповідна домовленість була закріплена в письмовій формі.

Через два роки Федоров та Корчагін посварились і перший відмовився допускати другого до себе додому для користування роялем. Тоді Корчагін пред'явив до Федорова позов про витребування рояля заради отримання можливості знову користуватися ним.

Яке рішення повинен прийняти суд? Чи зміниться рішення суду, якщо Корчагіна не допускає до рояля Дроздов, який придбав квартиру Федорова разом з роялем та іншими речами домашнього вжитку?

Тема 4. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо виконання робіт та надання послуг

Навчальний час – 4 год.

Практична ситуація 1.

Два столяри домовилися з Дегтярьовим про будівництво на його дачі дерев'яного гаража до 1 червня. Вартість робіт була визначена в письмовому документі, який сторони назвали “трудоим договором”. У ньому також були визначені всі умови, що характеризують будівлю (розмір гаража, матеріал фундаменту, залізна крівля тощо). Матеріали для будівництва зобов'язувався надати Дегтярьов до 10 травня.

Столяри до роботи приступили вчасно, і вже 28 травня майже всі роботи були завершені. 29 травня залишилось лише повісити ворота. Вони повідомили Дегтярьову, що 30 травня він може приїхати прийняти роботу.

В ніч з 28 на 29 травня від удару блискавки гараж повністю згорів. Дегтярьов, який приїхав зранку 2 червня для прийняття роботи, побачив лише фундамент та невстановлені ворота. Вважаючи, що між ним та столярами був укладений договір підряду, Дегтярьов відмовився оплатити виконані роботи і вимагав безкоштовного будівництва нового гаража з матеріалів столярів. Столяри вважали, що оскільки роботи були виконані повністю (крім встановлення воріт), то вони мають право на винагороду, а який у них укладений договір, вони не знають. Їх цікавив лише розмір винагороди, з яким вони були повністю згодні.

Оцініть доводи сторін. В чому відмінність між трудовим договором та договором підряду? Чи зміниться рішення, якщо пожежа сталася в ніч з 1 на 2 червня?

Практична ситуація 2.

Синицький уклав договір з кравцем Борисовим про пошив зимового пальто. Сторони домовились, що Синицький надасть лише матеріал, а все інше, включаючи комір з чорного каракулю, придбає сам Борисов. Вартість коміра з урахуванням його фасону, обраного Синицьким за порадою Борисова, була встановлена в межах 1 тис. грн. Строк виконання робіт склав 1 місяць.

Під час другої примірки, коли основні роботи були виконані, Борисов повідомив Синицькому, що у зв'язку з підвищенням цін він був змушений придбати комір за 1,5 тис. грн., і просив врахувати цю обставину при кінцевому розрахунку. Синицький заперечував проти додаткової оплати в 500 грн., вважаючи, що зміни цін не повинні впливати на його рахунок.

Коли Синицький прийшов за замовленням, з'ясувалось, що на його пальто комір із чорного каракулю, але значно менший за розміром. Між сторонами виник спір. Синицький вимагав видачі йому замовлення з попереднім коміром за визначену суму. Борисов вважав, що без додаткової оплати в сумі 500 грн. Синицький немає права на отримання пальто з попередньо обумовленим коміром. Спір був переданий на розгляд суду.

Вирішить справу.

Практична ситуація 3.

Кротов уклав із Баріновим договір на виконання робіт по ремонту квартири. Договором передбачалось, що Кротов до 20 серпня зобов'язаний покласти плитку у ванній кімнаті, покласти та поциклювати паркет, пофарбувати стелю та поклеїти на стіни шпалери. Усі роботи виконувались з матеріалів замовника.

Кротов довірив виконання робіт ТОВ “Будівельник” за договором субпідряду. При

здачі роботи з'ясувалось, що паркет покладений неякісно, є здуття та щілини, а плитка частково замінена на плитку іншого кольору. Барінов вимагав усунути недоліки за тиждень, а крім того, оплатити неустойку за неякісне виконання роботи. Кротов заперечував проти сплати неустойки, оскільки вона не передбачена укладеним між ними договором. З приводу виправлення недоліків Кротов рекомендував звернутись безпосередньо до ТОВ "Будівельник".

Яке рішення повинен ухвалити суд? Чи зміниться рішення, якщо Кротов доручив ТОВ "Будівельник" лише облицювання ванної кімнати?

Практична ситуація 4.

Єфімов замовив в ательє весільний костюм. Весілля повинно було відбутися 15 травня, а строк виконання замовлення був встановлений до 10 травня. Під час пошиття зникла деталь розкросного костюму – рукав. Оскільки матеріал був наданий Єфімовим, а в ательє аналогічного матеріалу не виявилось, закінчити роботу в строк ательє не могло. Єфімов по телефону був поставлений до відома, що його замовлення в строк виконано не буде і що ательє може виготовити для нього костюм з іншого матеріалу за умови оплати його вартості Єфімовим.

Оскільки Єфімов не був впевнений в тому, що костюм буде готовий вчасно, він придбав костюм в магазині і висунув вимогу до ательє оплатити вартість придбаного костюму, компенсувати вартість наданого ним ательє матеріалу, оплатити пеню за невчасне виготовлення замовлення, а також відшкодувати завдану йому моральну шкоду, яку він оцінив в розмірі 10-кратної вартості придбаного ним костюму.

Суд стягнув з ательє вартість придбаного Єфімовим костюму і в ту ж суму оцінив розмір моральної шкоди. В задоволенні інших вимог суд відмовив.

Чи вірним є рішення суду? Які права має замовник у випадку невиконання замовлення в строк, а також втрати наданого ним матеріалу?

Практична ситуація 5.

Сизов, придбавши меблевий гарнітур, усно домовився зі своєю знайомою Руденко про те, що до отримання ним ордера на нову квартиру він залишить гарнітур в її квартирі на зберігання і виплатить їй за таку послугу винагороду. Коли, отримавши ордер, Сизов приїхав за гарнітуром, з'ясувалось, що відсутні два крісла та журнальний столик, що входили до складу гарнітуру. Руденко заявила, що цих предметів Сизов їй на зберігання не передавав. Сизов стверджував, що він привіз гарнітур одразу з магазину, на підтвердження чого представив трьох свідків, що допомагали йому перевозити та розвантажувати гарнітур на квартирі Руденко. Не дійшовши згоди, сторони звернулися до суду.

Вирішить справу. Чи зміниться рішення, якщо Руденко надасть Сизову крісла та столик, але відмінні за кольором та якістю від інших речей гарнітуру?

Практична ситуація 6.

Андрієнко уклав з Соколовим договір, за яким зобов'язався придбати для останнього будівельні матеріали. Коли будівельні матеріали були придбані, Соколов відмовився прийняти ці матеріали та відшкодувати їх вартість Андрієнку, посилаючись на те, що матеріали придбані за надзвичайно високими цінами. Андрієнко вимагав оплатити матеріали. Він стверджував, що в довіреності, виданій йому Соколовим і посвідченій у нотаріуса, немає вказівки щодо ціни, за якою потрібно було придбати будівельні матеріали, а вказано лише, що Андрієнку "доручається придбати будівельні матеріали за існуючими цінами". Крім того, через затримку з прийняттям матеріалів Андрієнко зазнав додаткових витрат з їх зберігання, які він також вимагає відшкодувати. Соколов наполягав, що під час видачі довіреності він назвав суму, яку Андрієнку не слід перевищувати.

Не домовившись, сторони звернулись до юридичної консультації.
Яке роз'яснення їм потрібно надати?

Тема 5. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо здійснення кредитно-розрахункових відносин

Навчальний час – 2 год.

Практична ситуація 1.

Хоменко одержав від Груби розписку наступного змісту: “Я, М.С. Груба, зобов'язуюся повернути В.О. Хоменку 14 листопада 2019 р. суму в розмірі 15 тисяч грн, отриману від нього у борг”. 15 листопада 2019 р. Хоменко зажадав від Груби повернення боргу. Але той відмовив. Хоменко пред'явив позов до суду.

На судовому засіданні відповідач пояснив, що одержавши розписку, Хоменко разом з ним, Грубою, і його дружиною, направився до банку, щоб зняти суму зі свого рахунку. Але на рахунку грошей не виявилось. Хоменко завірив Грубу, що до вечора сума буде йому вручена. Однак не виконав обіцянку. Груба, зайнявши потрібну суму грошей у свого приятеля, подзвонив Хоменку і попросив його повернути розписку. Той пообіцяв негайно її порвати.

З якого моменту договір позики вважається укладеним? Яке рішення повинен ухвалити суд?

Практична ситуація 2.

Банк уклав із Астрахановим кредитний договір. Передбачаючи видачу кредиту, банк витратив кошти на залучення грошових ресурсів для цієї мети. Однак за 5 днів до встановленого строку видачі кредиту Астраханов заявив про відмову від договору, не пояснивши мотиви цього.

У відповіді на вказану заяву банк указав наступне: “Відсутність у кредитному договорі вказівки на строк свідчить про те, що сторони не домовилися про наявність у позичальника права на відмову від договору. Однак ми згодні розірвати договір за умови відшкодування Вами збитків, яких ми зазнали при залученні грошових ресурсів для виконання умов кредитного договору”.

Астраханов звернувся до юриста за порадою.

За яких умов позичальник має право на відмову від отримання кредиту? Оцініть обґрунтованість доводів банку і дайте пораду Астраханову.

Практична ситуація 3.

Зорянов звернувся до банку “Авангард” із заявою: “Прошу відкрити мені банківський рахунок для здійснення гривневих розрахунків”. До заяви були додані всі необхідні документи. Заява була прийнята співробітником відділу по роботі із клієнтами.

Через деякий час виявилось, що рахунок Зорянову не відкрили. Управляючий банку пояснив, що рахунок відкривається клієнту тільки після укладання договору, а договір із Зоряновим не був підписаний.

Який порядок укладання договору банківського рахунку? У який момент у банку з'являється обов'язок відкрити клієнту рахунок?

Практична ситуація 4.

6 травня клієнт передав банку платіжне доручення про переведення суми з його рахунку на рахунок контрагента. У той же день гроші були списані з рахунку клієнта, що підтверджувалося випискою із цього рахунку. Далі гроші були зараховані на один із внутрішніх рахунків банку, на якому враховувалися борги перед підрядником, що здійснював ремонт приміщень банку.

12 травня помилка була виявлена і необхідна сума була перерахована контрагенту клієнта. Клієнт вважав, що банком порушені строки здійснення операцій по рахунку. Банк же заперечував проти цього, наполягаючи на тому, що сума була списана у встановлений строк.

Коли вважається здійсненою операція по рахунку? Чи порушив банк правила

здійснення операцій по рахунку?

Тема 6. Цивільно-правова відповідальність в недоговірних зобов'язаннях

Навчальний час – 2 год.

Практична ситуація 1.

Вирок стосовно Фокіна було скасовано і справу припинено за відсутністю в його діях складу злочину. Фокін перебував в місцях позбавлення волі 7 місяців.

На які види відшкодування він має право? В якому порядку буде поновлено його трудові, житлові та інші права?

Практична ситуація 2.

Душевнохворий Дуров проник у квартиру Михайлової та пошкодив належне їй майно на суму 1050 грн. Потерпіла пред'явила позов до суду про стягнення зазначеної суми грошей до матері Дурова, яка не здійснювала належного контролю за своїм хворим сином. У процесі судового розгляду справи було встановлено, що Дурова не було визнано недієздатним у судовому порядку, а його мати під час завдання сином шкоди була тяжко хвора і перебувала на стаціонарному лікуванні в лікарні.

Чи підлягає позов задоволенню? Якщо так, то хто є належним відповідачем?

Практична ситуація 20.

Учень 7 класу Федулов перебував на екскурсії в зоопарку. Він почав пустувати біля вольєру з тиграми. На зауваження чергового не реагував. Внаслідок пустощів Федулов впав на майданчик до тигрів і був розшматований. Батьки звернулися з позовом до адміністрації зоопарку про відшкодування витрат, пов'язаних з похованням, спорудженням надгробного пам'ятника та поминальним обідом. Адміністрація зоопарку проти позову заперечувала, посилаючись на відсутність своєї вини.

Вирішіть справу.

Практична ситуація 3.

Бойко, власник автомобіля "Жигулі", передав його за довіреністю в тимчасове користування Міщенко, який потрапив у дорожньо-транспортну пригоду з вантажівкою, що належить ПрАТ "Мрія". При цьому вантажівка не одержала ніяких ушкоджень, а автомобіль Бойка вимагав ремонту на значну суму.

Міщенко за власний рахунок відремонтував автомобіль і повернув його Бойку, після чого пред'явив позов до ПрАТ "Мрія" про відшкодування йому витрат на ремонт автомобіля, адже винним у ДТП, за висновками патрульної поліції НПУ, був водій вантажівки.

Суд відмовив Міщенко у задоволенні позову, оскільки він не є власником ушкодженого автомобіля, а притягнений до справи Бойко відмовився пред'явити вимоги до ЗАТ "Мрія", бо одержав від Міщенка автомобіль у належному стані.

Чи є обґрунтованим рішення суду?

Практична ситуація 4.

Дудкін видав довіреність на управління автомобілем своєму зятю Макову. Під час поїздки за місто Маков пробив колесо і залишив автомобіль на подвір'ї у свого знайомого Ветрова, пообіцявши через два-три дні забрати автомобіль. Через місяць Ветров сам змінив колесо і вирішив перегнати автомобіль Макову. На околиці міста Ветров, грубо порушивши правила дорожнього руху, зіткнувся з автомобілем Костирина, завдавши останньому значні матеріальні збитки.

Хто буде нести відповідальність за завдану шкоду?

Практична ситуація 5.

Внаслідок нещасного випадку на виробництві загинув стропальник Клименко. Позови про відшкодування шкоди, заподіяної смертю годувальника подали:

1) дружина Клименка – на утримання двох дітей померлого (дочки 6 років і сина 10 років) та на своє утримання, оскільки вона не працювала і була зайнята доглядом за дітьми, а також про відшкодування витрат на поховання чоловіка;

2) мати Клименка, яка зазначила, що хоча вона і не перебувала на утриманні сина, однак зараз, через 2 місяці після його загибелі, досягла пенсійного віку, а тому має право на відшкодування, заподіяне смертю годувальника;

3) перша дружина Клименка, в інтересах неповнолітнього сина померлого, якому останній виплачував аліменти щомісяця за виконавчим листом.

Адміністрація підприємства, де працював Клименко, просила відмовити в позові, тому що за висновками технічної інспекції праці ніяких порушень правил техніки безпеки з боку адміністрації не було допущено, тобто немає її вини. Клименко ж загинув від наїзду автокару, до якого необережно наблизився під час розвантаження вантажів, що перевозилися автокаром.

Чи обґрунтовані заперечення підприємства проти заявлених вимог? Хто і в якому розмірі має право на відшкодування завданої шкоди?

5. Завдання для самостійної роботи

5.1. Підготовка рефератів

Загальні методичні рекомендації:

Реферат (доповідь) оформлюється у вигляді письмової роботи в обсязі 5-7 сторінок. Представляється на папері та електронному носії.

Приблизна тематика рефератів, доповідей (відповідно до структури навчальної дисципліни):

1. Співвідношення відповідальності "за вину" та відповідальності "без вини": історичний аспект.
2. Розвиток вчення про непереборну силу.
3. Цивільно-правова відповідальність підприємців в римському праві.
4. Цивільно-правова відповідальність підприємців за законодавством європейських країн.
5. Види правочинів про відповідальність.
6. Переддоговірна відповідальність в цивільному праві України.
7. Розвиток концепції переддоговірної відповідальності в Німеччині.
8. Види систем деліктних зобов'язань у світовому законодавстві.
9. Деліктні зобов'язання в римському праві.
10. Вина кредитора в деліктних зобов'язаннях.
11. Особливості відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок кримінального правопорушення.
12. Відшкодування ядерної шкоди.

5.2. Орієнтовні тестові завдання для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу

Загальні методичні поради:

Тестові завдання виконуються шляхом надання лише однієї правильної відповіді на запропоноване питання. Декілька правильних відповідей на питання не допускається.

Тема 1. Загальні положення цивільно-правової відповідальності

1. Специфічною ознакою цивільно-правової відповідальності є:

- А. відшкодування збитків;
- Б. додатковість обтяження;
- В. можливість самозахисту.

2. Яка функція встановлює еквівалентність розміру завданої правопорушенням шкоди та розміру відповідальності?

- А. превентивна;
- Б. компенсаторно-відновлювальна;
- В. охоронна.

3. Залежно від підстав виникнення відповідальність поділяється на:

- А. повну та обмежену;
- Б. договірну та недоговірну;
- В. відшкодування збитків та сплату неустойки.

Тема 2. Проблемні аспекти переддоговірної відповідальності в цивільному праві

1. Договір, сторони якого зобов'язуються протягом певного строку (у певний термін) укласти договір в майбутньому на визначених умовах, називається:

- А. основним;
- Б. попереднім;
- В. договором на користь третьої особи.

2. В якій формі має бути укладений попередній договір?

- А. в усній формі;
- Б. в нотаріально посвідченій формі;
- В. у формі, встановленій для основного договору, а якщо форма основного договору не встановлена, – у письмовій формі.

3. Оферта – це:

- А. пропозиція укласти договір;
- Б. прийняття пропозиції укласти договір;
- В. відмова від пропозиції укласти договір.

Тема 3. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо передачі майна у власність та тимчасове користування

1. За кожний день прострочення продавцем або виготовлювачем усунення недоліків товару і невиконання вимоги про надання в користування аналогічного товару на час усунення недоліків продавець сплачує покупцеві:

- А. неустойку в розмірі трьох відсотків вартості товару;
- Б. штраф та відшкодує збитки;
- В. неустойку в розмірі одного відсотка вартості товару.

2. Дарувальник має право відмовитися від передання дарунка у майбутньому, якщо після укладення договору:

А. стан здоров'я обдаровуваного змінився настільки, що користування річчю для нього стало б ускладненим;

Б. майновий стан дарувальника істотно погіршився;

В. майновий стан обдаровуваного істотно покращився.

3. Якщо при укладенні договору найму наймодавець не повідомив наймача про всі права третіх осіб на річ, що передається у найм, наймач має право:

А. вимагати розірвання договору з третіми особами;

Б. вимагати зменшення розміру плати за користування річчю або розірвання договору та відшкодування збитків;

В. вимагати від третіх осіб укладення з ним договору про право користування цією річчю.

Тема 4. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо виконання робіт та надання послуг

1. Чи мають право замовник і субпідрядник пред'являти один одному вимоги, пов'язані з порушенням договорів, укладених кожним з них з генеральним підрядником?

А. мають право, якщо інше не встановлено договором або законом;

Б. мають право, якщо їм завдані збитки;

В. не мають права, якщо інше не встановлено договором або законом.

2. Якщо поклажодавець після закінчення строку договору зберігання не забрав річ, він зобов'язаний:

А. внести плату за весь фактичний час її зберігання;

Б. сплатити пеню за кожен день прострочення;

В. внести плату за весь фактичний час її зберігання та склатити пеню.

3. Професійний зберігач відповідає за втрату (нестачу) або пошкодження речі, якщо не доведе, що це сталося внаслідок:

А. непереборної сили, умислу чи грубої необережності поклажодавця;

Б. таких властивостей речі, про які зберігач, приймаючи її на зберігання, не знав і не міг знати;

В. всіх обставин, зазначених в п. „а” та „б”.

Тема 5. Цивільно-правова відповідальність в договірних зобов'язаннях щодо здійснення кредитно-розрахункових відносин

1. При відсутності в договорі позики умови про строк повернення позики позичальник зобов'язаний повернути всю суму позики і сплатити проценти по ній з дня пред'явлення позикодавцем відповідної вимоги не пізніше:

А. 5 днів;

Б. 15 днів;

В. 30 днів;

2. Якщо позичальник своєчасно не повернув речі, визначені родовими ознаками, він зобов'язаний:

- А. сплатити неустойку;
- Б. відшкодувати збитки;
- В. відшкодувати моральну шкоду.

3. У разі розголошення банком відомостей, що становлять банківську таємницю, клієнт має право вимагати від банку:

- А. відшкодування завданих збитків;
- Б. відшкодування завданих збитків та моральної шкоди;
- В. сплати штрафу.

Тема 6. Цивільно-правова відповідальність в деликтних зобов'язаннях

1. В яких зобов'язаннях шкода може бути відшкодована незалежно від вини особи, яка її завдала?

- А. з відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою;
- Б. з відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою;
- В. з відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

2. Чи встановлено законом мінімальний розмір відшкодування моральної шкоди?

- А. ні;
- Б. лише в зобов'язаннях з відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи;
- В. лише в зобов'язаннях з відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, органу досудового слідства, прокуратури або суду.

3. Хто є боржником у зобов'язаннях з відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою?

- А. батьки (усиновлювачі), опікун чи інша особа, яка на правових підставах здійснювала виховання малолітньої особи;
- Б. держава;
- В. малолітня особа.

7. Методи навчання та контролю

Під час освітнього процесу використовуються наступні методи навчання: словесні, наочні, практичні, інноваційні. Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка, тестовий контроль тощо.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

8.1. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, семінарських та консультаціях, результати самостійної роботи осіб, що навчаються) рекомендується проводити за критеріями:

Завдання, задачі, роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру;
- 60% - завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8.2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (% від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;
- 60% - завдання виконано повністю і вчасно, висновки містять окремі недоліки, судження особи, що навчається не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте висновки містять окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Форми поточного та підсумкового контролю

Для ефективної перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують наступні методи контролю:

- 1) метод усного контролю;
- 2) метод письмового контролю;
- 3) метод тестового контролю;
- 4) метод програмованого контролю.

Для перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують наступні форми контролю:

1) **Поточний контроль успішності** – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до силябусу. Поточний контроль здійснюється на кожному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувачів щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

2) **Підсумковий контроль** – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться в період проміжної атестації у формі заліку або іспиту. Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

8.3. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

8.3.1. Нормативне підґрунтя встановлення рейтингу компетентності здобувачів

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності здобувача, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

8.3.2. Рейтинг компетентності здобувачів з навчальної дисципліни

Рейтинг компетентності з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою.

Якщо здобувач виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності здобувача з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів¹.

Якщо сумарний рейтинг компетентності здобувача складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

8.3.2.1. Рейтинг з навчальної роботи здобувача

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, семінарські, практичні заняття) і *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5 (табл. 1).

Таблиця 1

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	залік	
Мах 60%	Мах 40%	Мах 100%
Тема 1. Тема 2. Тема 3. ... Тема 6. Самостійна робота		

¹Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума 55+35+20=110, *загальний рейтинг компетентності здобувача вищої освіти* - 100 балів.

Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача

Бали	Критерій оцінювання компетентності
2 ²	Незадовільний рівень компетентності. У здобувача відсутні знання навчального матеріалу або він відмовляється відповідати на запитання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувач має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	Достатній рівень компетентності. Здобувач має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.
4	Добрий рівень компетентності. Здобувач має <i>грунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.
5	Відмінний рівень компетентності. Здобувач має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.

Рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни, визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача, отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи

²Здобувачу слід пам'ятати, що отримання зазначеного балу негативно впливає на загальний рейтинг компетентності і може привести до академічної заборгованості.

протягом опанування навчальної дисципліни та помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середній бал здобувача визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни, поділених на кількість відповідей здобувача з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)³. При визначенні середнього балу здобувача необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отриманні здобувачем не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал здобувача менший 2,5 здобувач вважається таким, що має академічну заборгованість яку зобов'язаний ліквідувати шляхом відпрацювання тем програми навчальної дисципліни з яких не має відповідних балів.

8.3.2.2. Рейтинг з підсумкового контролю здобувачів

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль із навчальної дисципліни «Сучасні аспекти цивільно-правової відповідальності», що забезпечуються кафедрою передбачений у формі заліку для денної форми навчання.

Підсумковий контроль із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю які пропонуються здобувачу. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю здобувачів становить 40 балів.

Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість здобувачів у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць. Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни⁴.

Оцінювання компетентності здобувача під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю здобувача визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал здобувача з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁵.

³Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості здобувач має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 бали (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті здобувач був відсутній з поважної причини, отримав «Н», яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+2+4+3+4):5=3,2$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача буде $3,2 \times 12 = 38,4 \approx 38$.

⁴Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виносяться на самостійну роботу.

⁵Наприклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 2 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+2):4) \times 8 = 28$. Або інший приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5):3) \times 8 = 32$. Або ще приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5):2) \times 8 = 36$.

8.3.3. Рейтинг наукової роботи здобувача

За результатами семестрової наукової роботи здобувача його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу здобувачів нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача

Результати творчої роботи здобувача	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт здобувачів (здобувачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці здобувачських (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

8.4. Фіксація результатів компетентності здобувача

Для занесення результатів компетентності здобувача у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача та ECTS оцінками (табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанцій

9.1. Під час проведення занять в очному (offline) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка.

9.2. Під час проведення занять в змішаний (blended) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:

доступ до дистанційних навчальних курсів дисциплін на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет.

9.3 Під час проведення занять без очної складової в дистанційному режимі (online) за вибором викладача використовується:

програмне забезпечення через мережу Інтернет.

10. Перелік контрольних питань по темам

Перелік контрольних питань формується відповідно до структури програми навчальної дисципліни і містить наступні питання:

1. Поняття та ознаки цивільно-правової відповідальності.
2. Поняття цивільно-правової відповідальності та проблеми її визначення.
3. Функції цивільно-правової відповідальності.
4. Види цивільно-правової відповідальності.
5. Форми цивільно-правової відповідальності.
6. Умови цивільно-правової відповідальності.
7. Протиправність діяння як умова відповідальності.
8. Шкода як умова відповідальності.
9. Причинний зв'язок як умова відповідальності: проблемні аспекти його визначення.
10. Вина як умова відповідальності.
11. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
12. Правова природа переддоговірних відносин.
13. Попередній договір в цивільному праві.
14. Попередній договір та договір про наміри.
15. Особливості відповідальності за переддоговірні порушення.
16. Теоретичні основи відповідальності за порушення договору в цивільному праві України: проблемні питання.
17. Форми відповідальності сторін договірних зобов'язань.
18. Особливості відповідальності суб'єкта підприємницької діяльності за порушення договірних зобов'язань.
19. Особливості відповідальності сторін за договорами про передачу майна у власність.
20. Особливості відповідальності сторін за договорами про передачу майна у тимчасове користування.
21. Відповідальність підрядника за договором підряду.
22. Відповідальність замовника за договором підряду.
23. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування чи пошкодження вантажу.
24. Підстави звільнення перевізника за втрату, нестачу, псування чи пошкодження вантажу.
25. Особливості відповідальності зберігача за договором зберігання.

26. Підстави звільнення страховика від відповідальності за договором страхування.
27. Відповідальність повіреного за договором доручення: проблемні питання.
28. Відповідальність сторін за договором комісії: проблемні питання.
29. Відповідальність сторін за договором позики: проблемні питання.
30. Відповідальність сторін за кредитним договором: особливості правового регулювання.
31. Поняття та елементи деліктних зобов'язань.
32. Право регресу та суброгація.
33. Відмінності між договірною та деліктною відповідальністю.
34. Система деліктних зобов'язань.
35. Змішана вина у деліктній відповідальності.
36. Обставини, що впливають розмір деліктної відповідальності.
37. Правовий інститут компенсації моральної шкоди та сфера його дії.
38. Спосіб та розмір відшкодування моральної шкоди.
39. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист.
40. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно.
41. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
42. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
43. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади АРК, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами.
44. Підстави та умови відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду.
45. Порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду.
46. Види відшкодування, на які має право громадянин в разі завдання йому шкоди незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду.
47. Порядок поновлення службових, пенсійних, житлових, інших особистих і майнових прав громадянина в разі завдання йому шкоди правоохоронними органами.
48. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою.
49. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою.
50. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею цивільної дієздатності.
51. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною особою та особою, цивільна дієздатність якої обмежена.
52. Відшкодування шкоди, завданої особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.
53. Поняття та ознаки джерела підвищеної небезпеки.
54. Види джерел підвищеної небезпеки.
55. Особливості суб'єктного складу у зобов'язаннях із завдання шкоди джерелом підвищеної небезпеки.
56. Підстави звільнення від відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
57. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки.
58. Відшкодування ядерної шкоди.

59. Загальні положення про зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
60. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи.
61. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
62. Підстави зміни розміру відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
63. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи, яка працювала за трудовим договором.
64. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи-підприємця.
65. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи.
66. Особливості відшкодування додаткових витрат в разі завдання шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я.
67. Відшкодування витрат на поховання.
68. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
69. Юридичне значення керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України з питань відшкодування завданої шкоди.
70. Значення судової практики в застосуванні і подальшому вдосконаленні цивільного законодавства.

11. Рекомендована література

Основна

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право. Науково-практичний посібник; [за заг. ред. д.ю.н. професора М.М. Ясинка]. – К.: Алерта, 2019. – 450 с.
2. Актуальні проблеми цивільного права і процесу [Текст] : навч. посібник / за ред. Я.В. Матвійчук. – К. : ДЕДУТ, 2012. – 177 с.
3. Актуальні проблеми цивільного права і цивільного процесу в Україні: Монографія / Я.М. Шевченко, Ю.Л. Бошицький, А.Ю. Бабаскін, В.М. Венецька, І.М. Кучеренко та ін. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – 456 с.
4. Бервено С.М. Проблеми договірної права України. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 392 с.
5. Боднар Т.В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (загальні положення): навч. посібн. – К., 2007. – 280 с.
6. Бойко М.Д. Процесуальні документи у сфері цивільно-правових відносин. Зразки документів, коментарі, роз'яснення. – К. : "Центр учбової літератури", 2016. – 524 с.
7. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: Навчальний посібник / За ред. М.К. Галянтича. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 624с.
8. Відшкодування моральної шкоди. Коментар. Законодавство. Судова практика / за ред. М. К. Галянтича. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 288 с.
9. Григоренко Л.С. Банківські та кредитні відносини. Законодавство. Судова практика. Практичний посібник. – К. : "Центр учбової літератури", 2019. – 408 с.
10. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: навч. посіб. – К.: КНТ, 2008. – 368 с.
11. Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. – 445 с.
12. Зобов'язальне право України: Підручник / Голубева Н. Ю., Харитонов Є. О. – К.: Істина, 2011. – 848 с.
13. Іваненко Л. М., Язвінська О. М. Захист прав споживачів. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 496 с.

14. Канзафарова І.С. Теорія цивільно-правової відповідальності: Монографія / Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України. – О.: "Астропринт", 2006. – 264 с.
15. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія / О. О. Кот. – К. : Алерта, 2017. – 494 с.
16. Матвєєв П. С. Цивільне право України: Навч. посіб. / П. С. Матвєєв. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Правова Єдність, 2018. – 84 с.
17. Отрадна О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: монографія / О. О. Отрадна. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 328 с.
18. Отрадна О.О. Недоговірні зобов'язання в цивільному праві України: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 240 с.
19. Примак В.Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності : монографія / В.Д. Примак. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 432 с.
20. Руснак Ю.І. Процесуальні документи в галузях цивільно-правових, трудових, сімейних, господарських, житлових та інших відносин. Зразки, коментарі, пояснення. Практичний посібник. – К. : "Центр учбової літератури", 2016. – 402 с.
21. Справи про відшкодування шкоди в судовій практиці: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. В.В. Луця, наук. ред. М.К. Галянтич. – Одеса: ОДУВС, 2009. – 428 с.
22. Тетарчук І.В. Договірне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. – К. : "Центр учбової літератури", 2019. – 260 с.
23. Тетарчук І.В. Зобов'язальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. – К. : "Центр учбової літератури", 2016. – 192 с.
24. Транспортне право: навч. посібник [Текст] / за заг. ред. Ю.О. Заїки, Н.В. Демиденко. – К.: КНТ, 2014. – 184 с.
25. Цивільне право України. Братель О.Г., Пилипенко С.А.: [Посібник для підготовки до іспитів]. – К.: ФОП Ліпкан, 2010. – 256 с.
26. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник] / [С. С. Бичкова, І. А . Бірюков, В. І . Бобрик та ін.]; за заг. ред. С. С . Бичкової. – 3-тє вид., змін. та допов. – К.: Алерта, 2014. – 496 с.
27. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 976 с.
28. Цивільне право України. Загальна частина: [підручник] / За заг. ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. – К.: Алерта, 2014. – 510 с.
29. Цивільне право України. Особлива частина / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 1176 с.
30. Цивільне право України: навч. посібник / Р.О. Стефанчук (ред.). – К.: Правова єдність, 2009. – 536с.
31. Цивільне право України: Навчальний посібник / За заг. ред. В.П. Мироненко, І.С. Тімуш. – К.: КНТ, 2014. – 432 с.
32. Цивільне право України: Підручник / Старцев О.В., Харитонов Є.О., Харитонova О.І. – Видання третє, перероблене і доповнене. – К.: Істина, 2011. – 808 с.
33. Цивільне право. Практикум: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. та доп. / за ред. Р.А. Майданика (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, О.В. Дзери. – К.: Правова єдність, 2009. – 752с.
34. Цивільне право: Підручник: у 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – Х.: Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
35. Цивільне право: Підручник: у 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – Х.: Право, 2011. – Т. 2. – 816 с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.– Розд.2.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Закон України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" від 8.02.1995 р. № 39/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 12. – Ст. 81.
4. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 46-47. – Ст. 403.
5. Закон України "Про залізничний транспорт" від 4.07.1996 р. № 273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 40. – Ст. 183.
6. Закон України "Про заставу" від 02.10.1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 47. – Ст. 642.
7. Закон України "Про захист прав споживачів" від 12.05.1991 р. в редакції Закону України від 01.12.2005 р. № 3161-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 7. – Ст.84.
8. Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" від 18.01.2001 р. № 2245-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 15. – Ст. 73.
9. Закон України "Про поводження з радіоактивними відходами" від 30.06.1995 р. № 255/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 27. – Ст. 198.
10. Закон України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду" від 1.12.1994 р. № 266/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 1. – Ст. 1.
11. Закон України "Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення" від 13.12.2001 р. № 2893-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 14. – Ст. 96.
12. Перелік професійних захворювань: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8.11.2000 р. № 1662 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 45. – С. 87. – Ст. 1940.
13. Питання медико-соціальної експертизи: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3.12.2009 р. № 1317 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 95. – Стор. 52. – Ст. 3265.
14. Порядок обчислення розміру фактичних витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння та зарахування стягнення з винних осіб коштів до відповідного бюджету і їх використання: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.07.1993 р. № 545 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/545-93-%D0%BF/print1390153637608004>
15. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві НПАОП 0.00-6.02-04: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 35. – С. 55. – Ст. 2337.
16. Положення про застосування Закону України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду": Затверджено наказом Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та

Міністерства фінансів України від 4.03.96 р. № 6/5/3/41 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96>.

17. Порядок та критерії встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 5.06.2012 р. № 420 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 71. – Стор. 208. – Ст. 2887.

18. Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій" від 28 вересня 1990 р. № 7// Постанови Пленуму ВС України у цивільних справах. – К.: Видавничий дім "Скіф", 2005. – С. 109-114.

19. Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди" від 31 березня 1995 р. № 4 // Постанови Пленуму ВС України у цивільних справах. – К.: Видавничий дім "Скіф", 2005. – С. 100-109.

20. Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди" від 27.03.1992 р. № 6 // Постанови Пленуму ВС України у цивільних справах. – К.: Видавничий дім "Скіф", 2005. – 304 с. – С. 71-90.

21. Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат" від 7.07.1995 р. № 11 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-95/print1390153637608004>

22. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин" від 30.03.2012 р. № 5 // Закон і Бізнес від 04.2012 р. – 2012. – № 18.

23. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про узагальнення судової практики розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, у 2010 – 2011 роках" від 30.03.2012 р. № 2 // Закон і Бізнес від 04.2012 р. – 2012. – № 18.

Додаткова література

1. Агафонов С. Особливості відшкодування моральної шкоди за законодавством України / С. Агафонов // Юридичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 100-102.

2. Бородін М. Розгляд цивільних справ, які впливають із зобов'язань щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок ДТП / М. Бородін // Право України. – 2010. – № 7. – С. 101-107.

3. Булеца С.Б. Місце джерела підвищеної небезпеки при здійсненні медичної діяльності / С. Б. Булеца // Адвокат. – 2012. – № 3. – С. 19-23.

4. Гіждіван Л. Про загальні питання міжнародної відповідальності за екологічну шкоду / Л. Гіждіван // Право України. – 2010. – № 7. – С. 164-169.

5. Гопанчук В., Матвєєнко Т. Теоретико-правова характеристика функціонування системи ядерного страхування як цивільно-правового способу фінансового забезпечення відшкодування ядерної шкоди / В. Гопанчук, Т. Матвєєнко // Підприємство, господарство і право. – 2013. – № 3. – С. 7-10.

6. Горян Е.В., Завоюра Я.О. Відшкодування моральної шкоди при здійсненні міжнародних повітряних перевезень / Е. В. Горян, Я. О. Завоюра // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 1. – С. 101-106.

7. Демиденко Н.В. Джерело підвищеної небезпеки в цивільному законодавстві України: історія та сучасність // Оптимізація цивільного та цивільно-процесуального законодавства України [Текст]: Матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 22 вересня 2011р.). – К.: НАВС, 2011. – С. 35-37.
8. Єгоричева О. Способи захисту прав споживачів у разі придбання ними товарів неналежної якості / О. Єгоричева // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 10. – С. 20-24.
9. Заварза Т. Поняття та підстави деліктної відповідальності лікувальних закладів за неналежне лікування / Т. Заварза // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 10. – С. 29-34.
10. Кінаш Я., Терехова О. Проблеми страхування цивільно-правової відповідальності та шляхи її вирішення / Я. Кінаш, О. Терехова // Право України. – 2013. – № 1-2. – С. 344-350.
11. Колісникова Г. Суб'єктний склад зобов'язання щодо відшкодування шкоди, завданої споживачу / Г. Колісникова // Право України. – 2010. – № 7. – С. 210-216.
12. Коросташивець Ю. До питання про відповідальність за договором на готельне обслуговування / Ю. Коросташивець // Підприємство, господарство і право. – 2013. – № 3. – С. 33-37.
13. Косінова К. С. Різновиди договору купівлі-продажу: проблемні питання розмежування / К. С. Косінова // Право України. – 2016. – № 1. – С. 204-209.
14. Коструба А. В. Теоретичні аспекти припинення договірних зобов'язань у цивільному праві України / А. В. Коструба // Право України. – 2017. – № 7. – С. 109-124.
15. Кот О. О. Спеціальні способи захисту суб'єктивних цивільних прав / О. О. Кот // Право України. – 2017. – № 1. – С. 91-100.
16. Кот О. О. Способи захисту сторін договору в приватному праві України / О. О. Кот // Право України. – 2014. – № 2. – С. 220-227.
17. Крисань Т. Розмежування державного (правового) примусу й юридичної гарантії / Т. Крисань // Підприємство, господарство і право. – 2013. – № 3. – С. 24-27.
18. Ломака В. Відповідальність вантажовідправника та вантажоодержувача за несвоєчасну оплату перевезення вантажів залізничним транспортом / В. Ломака // Вісник НАПрНУ. – 2010. – № 1 (60). – С. 169-179.
19. Лукасевич-Крутник І.С. Відповідальність замовника за договором підяду на проведення проектних та пошукових робіт / І. С. Лукасевич-Крутник // Адвокат. – 2012. – № 2. – С. 34-38.
20. Луць В. В. Строки і терміни у цивільно-правових договорах: окремі аспекти / В. В. Луць // Право України. – 2015. – № 4. – С. 43-50.
21. Міхно О. Деякі загальні положення про цивільно-правову відповідальність / О. Міхно // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 7. – С. 71-74.
22. Немченко С. Цивільно-правова характеристика відмови від виконання договору / С. Немченко // Підприємство, господарство і право. – 2013. – № 1. – С. 21-24.
23. Петрицин Н.Т. До питання про сутність юридичної відповідальності / Н. Т. Петрицин // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 1. – С. 53-59.
24. Примак В. Критерії визначення розміру відшкодування за завдану моральну шкоду / В. Примак // Підприємництво, господарство і право. – 2014. – № 4. – С. 25-28.
25. Примак В. Визначення вини як умови цивільно-правової відповідальності / В. Примак // Право України. – 2002. – № 10. – С. 115 – 116.
26. Романюк Я. М. Загальні положення тлумачення договорів у цивільному праві України / Я. М. Романюк // Право України. – 2017. – № 2. – С. 165-171.
27. Рубан О. О. Компенсація моральної шкоди працівнику, заподіяної йому при

- виконанні ним своїх обов'язків / О. О. Рубан // Право України. – 2015. – № 6. – С. 223-233.
28. Синиця В.В. Шкода, спричинена лікуванням: деякі медико-правові аспекти / В. В. Синиця // Адвокат. – 2012. – № 3. – С. 24-26.
29. Сібільов М. Підстава та умови цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань за чинним законодавством України // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 2. – С. 80-88.
30. Судова практика. Вирішення спорів у справах про визнання кредитних договорів недійсними / О.В. Благостев. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 768 с.
31. Токарева В. Відповідальність сторін за порушення договору страхування творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату / В. Токарева // Юридичний вісник. – 2012. – № 1. – С. 133-139.
32. Харитонов С. О. Зобов'язання, що виникають внаслідок відвернення шкоди, у Цивільному кодексі України / С. О. Харитонов // Право України. – 2015. – № 4. – С. 26-34.
33. Шиян О. До питання встановлення вини у справах з відшкодування шкоди, завданої джерелами підвищеної небезпеки / О. Шиян // Право України. – 2010. – № 6. – С. 208-214.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України
3. <http://www.president.gov.ua/> - Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. <http://court.gov.ua/> - Судова влада України
7. <https://unba.org.ua/> - Національна асоціація адвокатів України
8. <http://npu.in.ua/> – Нотаріальна палата України
9. <http://old.minjust.gov.ua/section/286> – Єдині та державні реєстри в сфері нотаріату
10. <http://www.ccu.gov.ua/> - Конституційний суд України
11. https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/ - інформаційний сервер Верховного Суду
12. <http://reystyr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень
13. <http://court.gov.ua/sudy/> - Судова влада України
14. <https://hvj.gov.ua/> - Вища рада правосуддя
15. <http://nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
16. <https://www.lawportal.com.ua/> - Юридичний портал України
17. <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/journals.html>. - Наукова юридична періодика України
18. http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html - Юридичні інформаційні ресурси
19. <http://jurconsult.net.ua/> - Всеукраїнських юридичний портал
20. <http://law.univ.kiev.ua/> - Сайт юридичного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка
21. <http://elar.naiu.kiev.ua> – електронний репозитарій НАВС

Розробники:

Професор кафедри,
к.ю.н., доцент

Наталія БЛЯНСЬКА